

סנהדרין סד-א

עניין: יצר הרע דעבודה זרה

רבי צדוק הכהן

רסיסי לילה אות יג

שטות. ובהיות יצרא דעבודה זרה שליט, היינו להיות אור הנבואה נגלה אז להיות רואה בעין מראות אלהים - מזה נמשך יצר הרע לעשות אלהים אחרים הנגלים לעין. ולכן אמרו ביומא (ס, ב) דכשבטלוהו אנשי כנסת הגדולה אמרו לא איהו בעינן ולא אגריה³¹, פירוש אגריה השלימות הנמשך ממנו, כי מעת שנעקר יצרא דעבודה זרה נסתלקה נבואה מישראל. כי כאשר אין חסרון בזה, אין שלימות להיות הכרת הנוכח דאלהי אמת לעין, רק בהעלם כטעם חכם עדיף מנביא, שהוא על ידי רוח הקודש עיין שם ברמב"ן בבבא בתרא (יב, א), והוא מצד ההעלם. לפי שאמרו בשיר השירים רבה (ו, ח) דאמר הקב"ה הנשמר מיצר רע דזנות מעלה עליו כאלו נשמר משניהם, אבל מכל מקום השמירה מיצרא דעבודה זרה הוא בהעלם, לכך ההשגה גם כן בהעלם. ואמרו

רמתים צופים אליהו רבה פ"ב אות סו

(יחזקאל א, יג) 'והחיות בוערות', ומי ישער ההתלהבות הגדולה והנוראה, כמו כן היו ישראל באותה שעה כיון שבא להם זה מחמת גילוי האלהות, אדרבה נתחזקה נשמת ישראל בעליה רבה ובכלות נפשם ממש כמו שנאמר (שיר השירים ה, ו) 'נפשי יצאה בדברו', ונתהפך היצר הרע לטוב והיה להם החשקות יותר ויותר.

אבל בימי אנשי כנסת הגדולה שביטלו היצר הרע של עבודה זרה היה להיפוך, שמחמת שראו שאין לנו כח לעמוד כנגדו, ולא היה בכוחם להפך היצר הרע לטוב, רק שביטלו, שלא יהיה התבערה כל כך, על כן נחלש החשק של עבודת הבורא גם כן, ונמצא לאחר הביטול שלהם יש עבודה גדולה להזדכך ולעורר זה החשק כמו בשעת מתן תורה, וכל אחד לפי מדריגתו ראוי לקבל שכר, ונכלל בזה כל ישראל אפילו הפחותים, כי אנו רואים בחוש שכל אחד מישראל יכונה יש לו כיסופים לקדושה או לאיזה מצוה, וכולם רצים לשמוע קדושה וכיוצא בן, וכל זה מכח בחירתם, בודאי שכל אותן הנשמרים מעבירות מעוררים זה החשק. ונמצא טובה

ואנב נזכיר מה שצריך להבין, האין יכולים לקבל שכר על עיקרה של תורה שהוא השתי דיבורות אנכי ולא יהיה לך אשר מפי הגבורה שמענו כדאיתא במכות (כג:) כיון שאין לזה יצר הרע, ועוד שידוע שכל ענין בריאת העולם היה כדי להיות בחירה לתאוה גדולה להיפך כנ"ל, ונמצא חלילה על ידי ביטולם נמשך מיעוט שכון של ישראל חס ושלום.

אכן שמעתי מאדמו"ר זכ"ר מו' שמוחה בונים מפרשיסחא ז"ל כי מהעת שבטל יצרא דעבודה זרה שהיה בוער, כמו שאמרו בפרק חלק (סנהדרין קב:), שאמר מנשה מלך ישראל ז"ל אי הוית התם הוית נקיטא בשיפולי גלימך ורהטת אבתראי, נצטנן התבערה מעבודת הבורא ברוך הוא גם כן ואין חשק כל כך לקדושה, כי זה לעומת זה עשה אלהים. ואך אנו רואים בחוש שהצדיקים האמיתים יש להם להבת אש בלבם עד כלות נפשם באמת לה' יתברך, מחמת שנזדככו כל כך ופסקה זוהמתן בכח העבודה שלהם בכל נפשם ומידותם עד שבאו למדריגת מתן תורה, ובודאי בשעת מתן תורה היה להם בודאי החשקות הגדול כמו בעת אשר היה היצר הרע, והיה זך ונקי כמו המלאכים ממש שנאמר בהם